

SEB

Programmalijn
Prefab

Informatiebijeenkomst Uitvraag Programmalijn Prefab

19 maart 2025

Scan voor de uitvraag

Een programma van

Ministerie van Volkshuisvesting en
Ruimtelijke Ordening

TNO innovation
for life

BOUW EN
TECHNIEK

Aanleiding en Context

Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB)

In het programma Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) werken marktpartijen, brancheorganisaties, de rijksoverheid, medeoverheden, kennisinstellingen en TKI Bouw en Techniek samen aan het schoner uitvoeren van bouw-, onderhouds- en sloopprojecten. Het doel van deze samenwerking is om de emissies van bouwmaterieel zoals mobiele werk-, voer- en vaartuigen te verlagen, in het belang van de natuur, het klimaat en onze gezondheid.

Lees meer over het hele programma op www.opwegnaarseb.nl

Programmalijnen SEB

Als onderdeel van SEB voeren TKI Bouw en Techniek en TNO van 2024 tot en met 2026 de Programmalijn Prefab uit binnen het Kennis- en Opschalingsprogramma (KOP). Dit programma bouwt voort op de Programmalijn Emissieloos Bouwen, dat liep van 2021 tot 2023 en onderdeel was van het Kennis- en Innovatieprogramma (K&I).

Het overkoepelende doel van deze programma's, in lijn met de SEB-doelstellingen, is het reduceren van emissies tijdens woningbouw door het gebruik van prefab bouwconcepten. Dit omvat concepten voor nieuwbouw, renovatie- en transformatieprojecten. Binnen de Programmalijn Prefab worden innovatieprojecten gezocht die het aanbod van emissie-reducerende woningbouw kunnen vergroten.

Om aanvragers op weg te helpen met een succesvolle aanvraag is op woensdag 19 maart 2025 in samenwerking Tussen TKI Bouw en Techniek en TNO deze informatiesessie over de Programmalijn Prefab georganiseerd.

Deelnemers Informatiesessie

Timo Walraven	Hogeschool Utrecht	Dick van Driel	Ouwehand Bouw Groep
Björn Verstraate	Leap. The Innovation Agency	Maartje Dros	Weedware B.V. / Wierwaar
Jeroen van Dijk	Woown B.V.	Alfred Evers	ROC van Twente / RIBO
Harry Knoors	Draisma Bouw	Gerrie Mühren	Voortaan
Gert Jan Phiferons	Waal Bouw	Michael Sailer	Saxion Hogeschool
Winston Groen in 't Woud	Van der Hulst bouwbedrijf	Toon Wassing	Prefab Isolatie Nederland BV
Bas Degeling	Van der Hulst bouwbedrijf		

Even voorstellen

TNO innovation
for life

Robert Bezemer

Programmamanager

Mobility & Built Environment

programmaprefab@tno.nl

 BOUW EN
TECHNIEK

Maurits Dekker

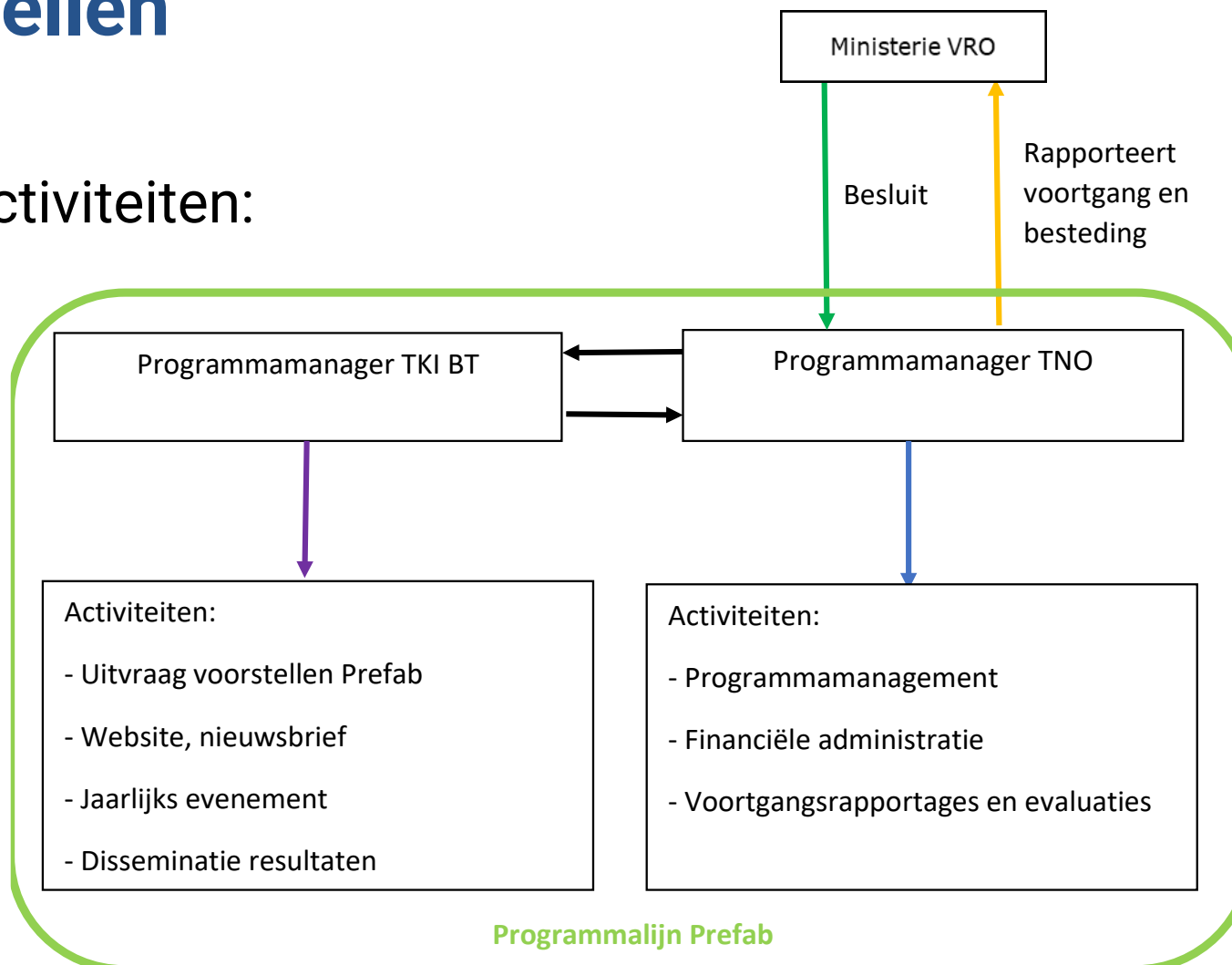
Programmamanager

Klimaatadaptief, natuurinclusief
en omgevingsbewust bouwen

prefab@tkibt.nl

Even voorstellen

Verdeling van activiteiten:

Vragen vooraf

- Wie heeft deelgenomen in Emissieloos Bouwen?
- Wie neemt deel in de Programmalijn Prefab?
- Wie zoekt nog samenwerkingspartijen?

Vragen vooraf

Vooraf gedeelde gevraagde inzichten:

- Wat zijn doelen van de Programmalijn Prefab?
  - Wat voor projecten worden gezocht?
  - In hoeverre moet de keten vertegenwoordigd zijn?
  - Combinatie van subsidieregelingen mogelijk?
  - Is deelname van een kennisinstelling verplicht?
  - Hoe werkt de Bouwemissietool?
  - Wat zijn toelatingsvoorwaarden?
-
- Praktische informatie voor indiening
  - Tips en tricks voor de aanvraag

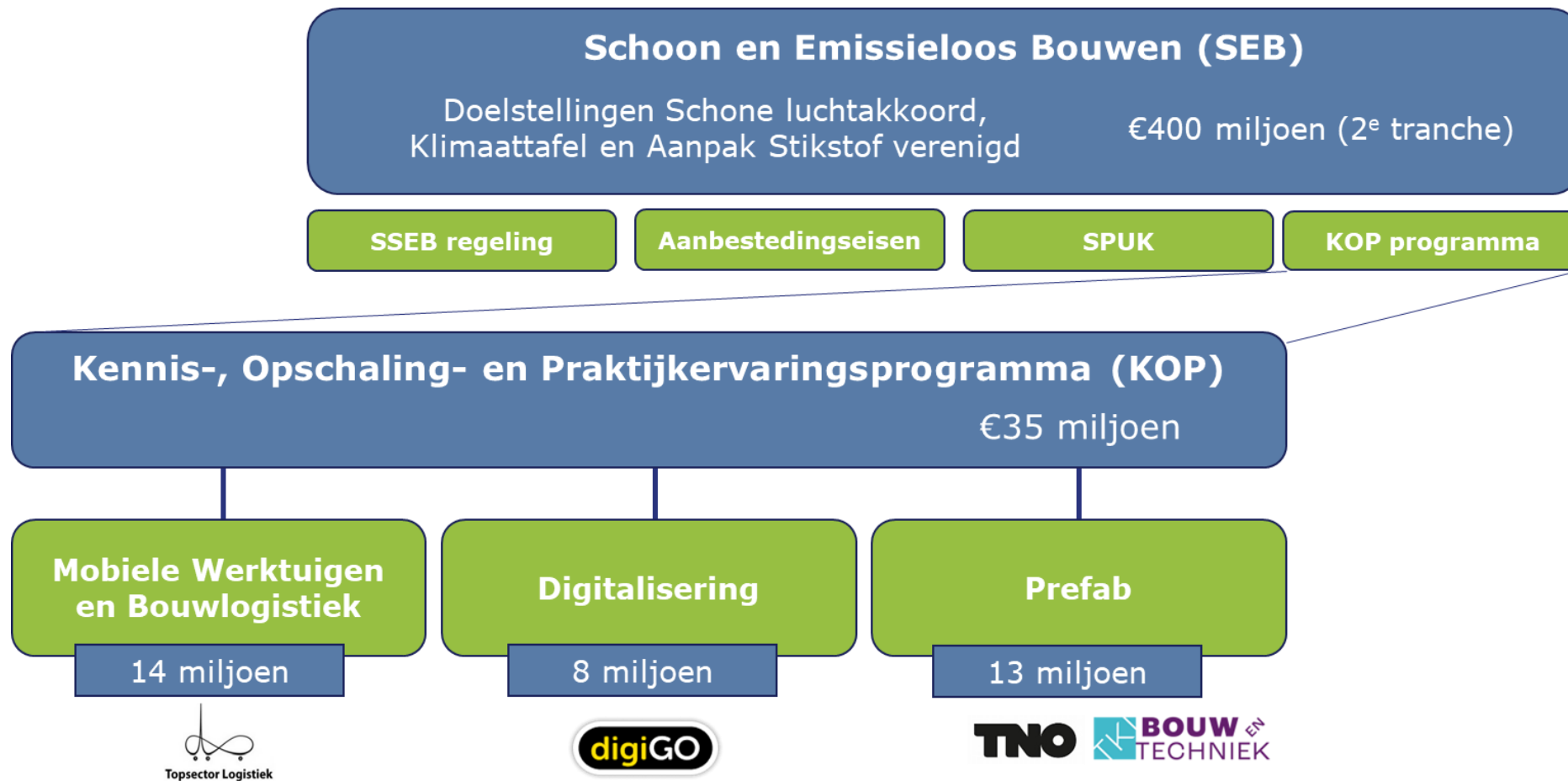
Agenda

Tijd	Onderwerp
10:00 – 10:15	Context Programma Schoon en Emissieloos Bouwen
10:15 – 10:35	Introductie Programmalijn Prefab
10:35 – 11:05	Bouwemissietool
11:05 – 11:30	Programmavoorwaarden <i>(indiening – beoordeling – financiën – voorwaarden)</i>
11:30 – 11:55	Vragen
11:55 – 12:00	Afsluiting
12:00 – 13:00	Netwerkmogelijkheid

Context programma Schoon en Emissieloos Bouwen

Introductie Programmalijn Prefab

Beoogde resultaten eind 2026:

- 15% **nieuwbouwconcepten** volledig geoptimaliseerd op ketenemissies
- Voor opdrachtgevers: standaard **uitvraageisen en gunningscriteria** waarin procesmaatregelen zijn geïntegreerd en mogelijk gewaardeerd
- **Eenvoudige emissieberekening** in bouwfase incl. emissiereducties naar procesmaatregel. Ook bruikbaar voor handhaving/controle op naleving
- **Bijscholings-/opleidingsprogramma** voor personeel en studenten bij bedrijven/overheden/kennisinstellingen, gericht op emissieloos bouwen

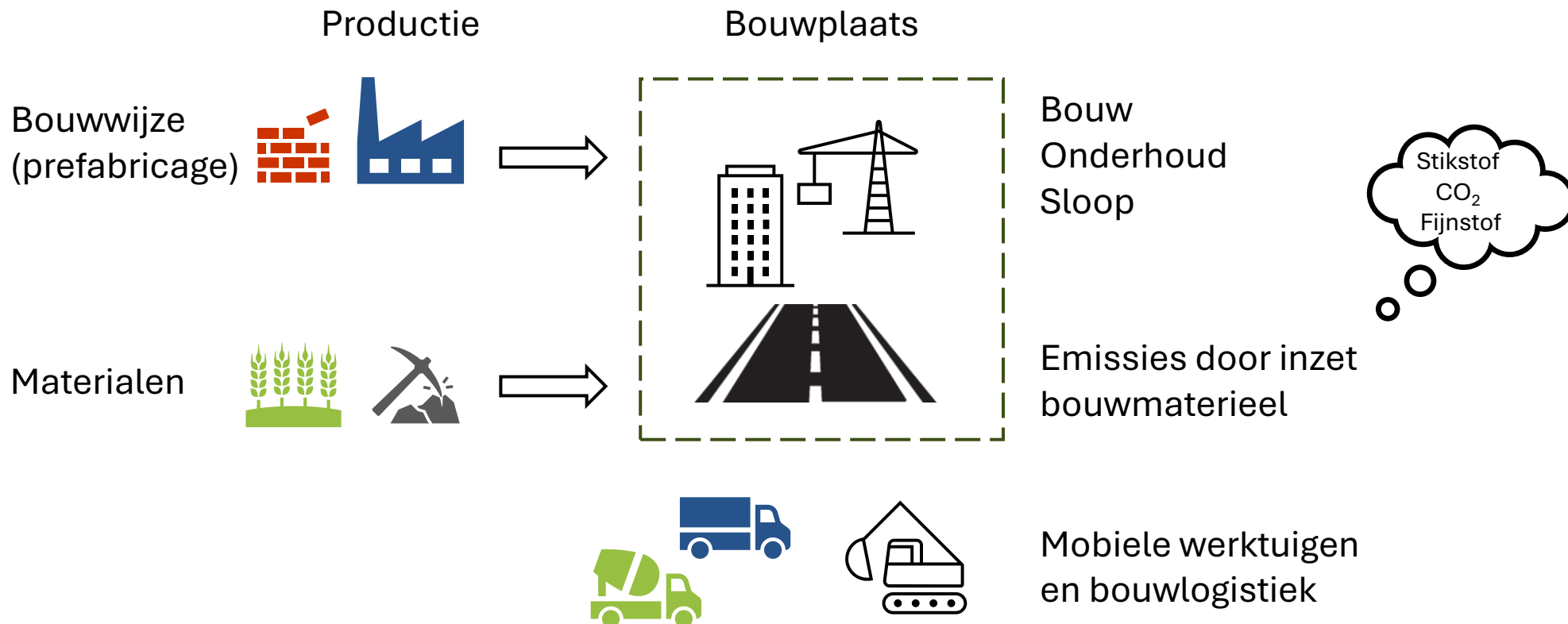
Introductie Programmalijn Prefab

Ambitie:

- Vanaf 2027 worden de SEB-doelen gehaald bij tenminste 15% van de nieuwbouwwoningen
- Dat zijn volgens de huidige prognoses in 2027 circa 13.500 - 15.000 woningen

Introductie Programmalijn Prefab

Introductie Programmalijn Prefab

Emissieloos Bouwen – 21 projecten
Programmalijn Prefab – 9 projecten

Procesmaatregelen

Initiatief & Verkenning Van probleem tot opties		Uitwerking & Ontwerp Van opties tot gewenste oplossing		Realisatie Van uitwerking van de gewenste oplossing tot de fysieke oplevering daarvan			Beheer & Onderhoud Van oplevering tot initiatief	
Inkopen/aanbesteden		Projectongebonden ontwerp	Projectgebonden ontwerp	Toelevering	Prefabricage	Assemblage	Beheer & Onderhoud	Ontmanteling
Inkoopinstrument		Digitalisering						Materiaaloogst
Waarderen van procesmaatregelen voor optimalisatie van ketenemissies		Instrumenten voor emissiereductie in de keten Datacollectie voor digitale ondersteuning						Demontage voor hergebruik van (biobased) bouwmaterialen
		Instrumenten voor maatschappelijke en economische ontwerpkeuzen		Bouwlogistieke stromen opnemen in de visuele bouwplanning	File-to-factory			
				Lichte materialen	Prefabricage	Bouwhub		
				Toepassen van lichte (biobased) materialen	Vervaardigen van (bouwdelen (2D) of modules (3D) van) woningen in een fabriek optimaliseren	Logistiek ontkoppelpunt voor materiaal, materieel en personeel		
				Logistiek plan		Materieelinzet		
				Plan van aanpak voor het optimaal inrichten van de logistieke stromen		Inzet van schoon en emissieloos materieel		
				Werkpakketten		Transportopties		
				Bundeling van bouwmaterialen en -delen in de vorm van (dag)pakketten		Inzet van andere modaliteiten voor materiaal en materieel		

Zwart: Emissieloos Bouwen
Grijs: Programmalijn Prefab

Introductie Programmalijn Prefab

Inzet van de Bouwemissietool

Nulmeting emissies

Voortgang en verificatie emissies

Eindrapportage emissies
geüpdatet Bouwemissietool

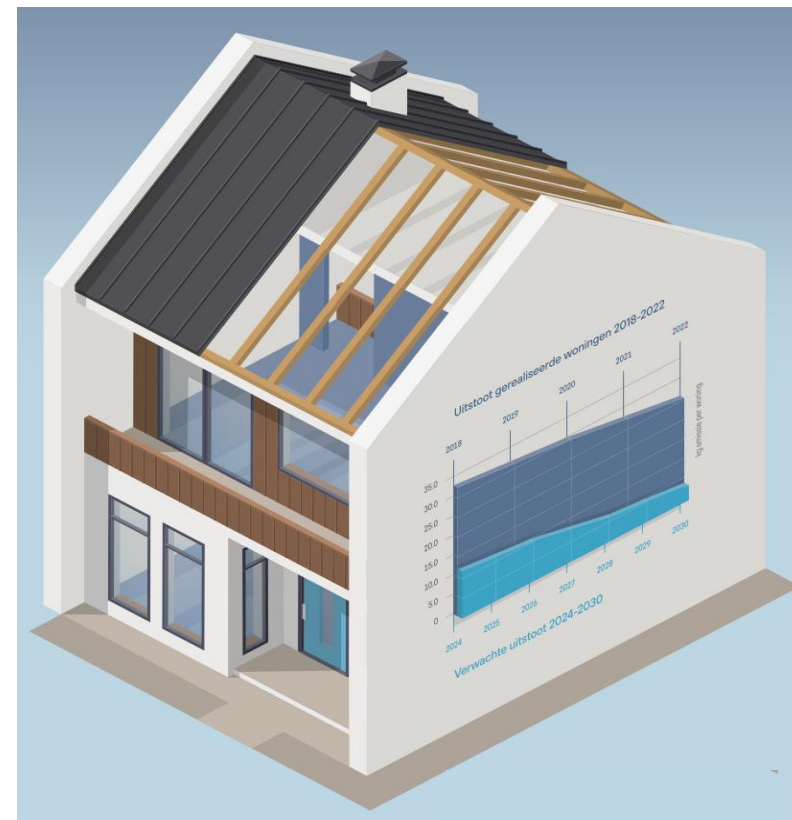
Q2 - 2025

Q1 - 2026

Q4 - 2026 2027

Referentie emissies (benchmark)
beschikbaar

Update Bouwemissietool o.b.v.
kennis uit Programmalijn Prefab

Introductie Programmalijn Prefab

Met deze uitvraag van de Programmalijn Prefab realiseren we:

- Een aantal woningbouwconcepten dat volledig is **geoptimaliseerd op ketenemissies**
- **Opschaling** van op ketenemissies geoptimaliseerde (grondgebonden en gestapelde) woningbouwconcepten:
  - ✓ Snelheid
  - ✓ Kosten
  - ✓ Kwaliteit
  - ✓ Risico's
  - ✓ Overlast
- Opschaling van kennis en instrumenten voor sector-brede toepassing van **procesmaatregelen voor emissiereductie**

Introductie Programmalijn Prefab

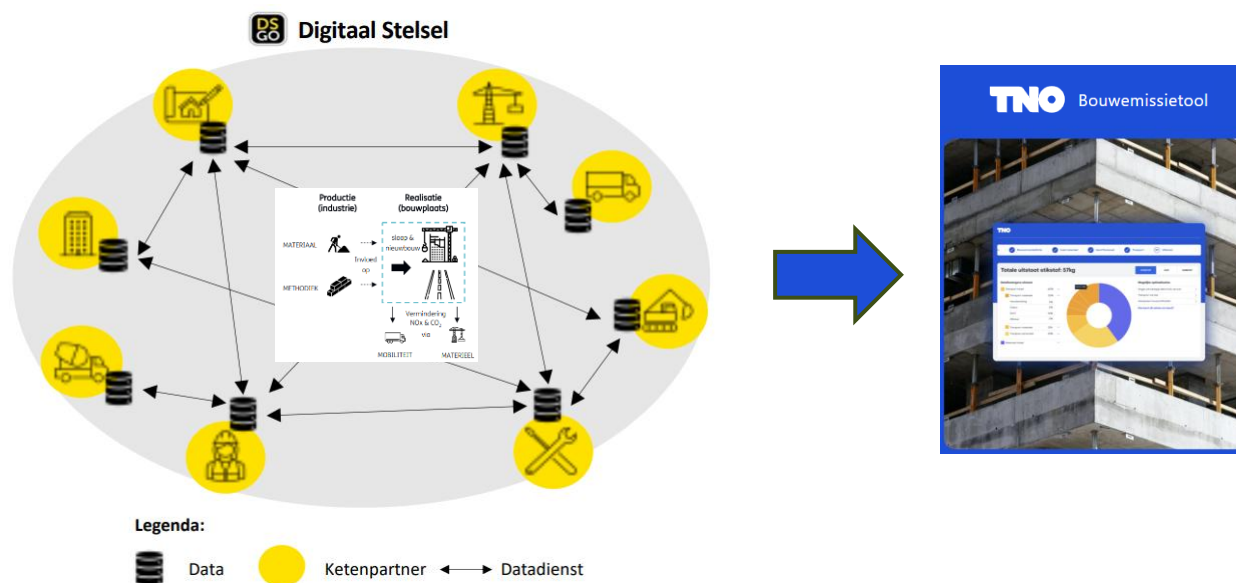
Typen projecten naast de uitgevraagde innovatieprojecten:

- Programma-brede opdrachten m.b.t. programmaresultaten
- Projecten voor validatie, implementatie en opschaling van programmaresultaten
- Opdrachten m.b.t. kennisdisseminatie

Introductie Programmalijn Prefab

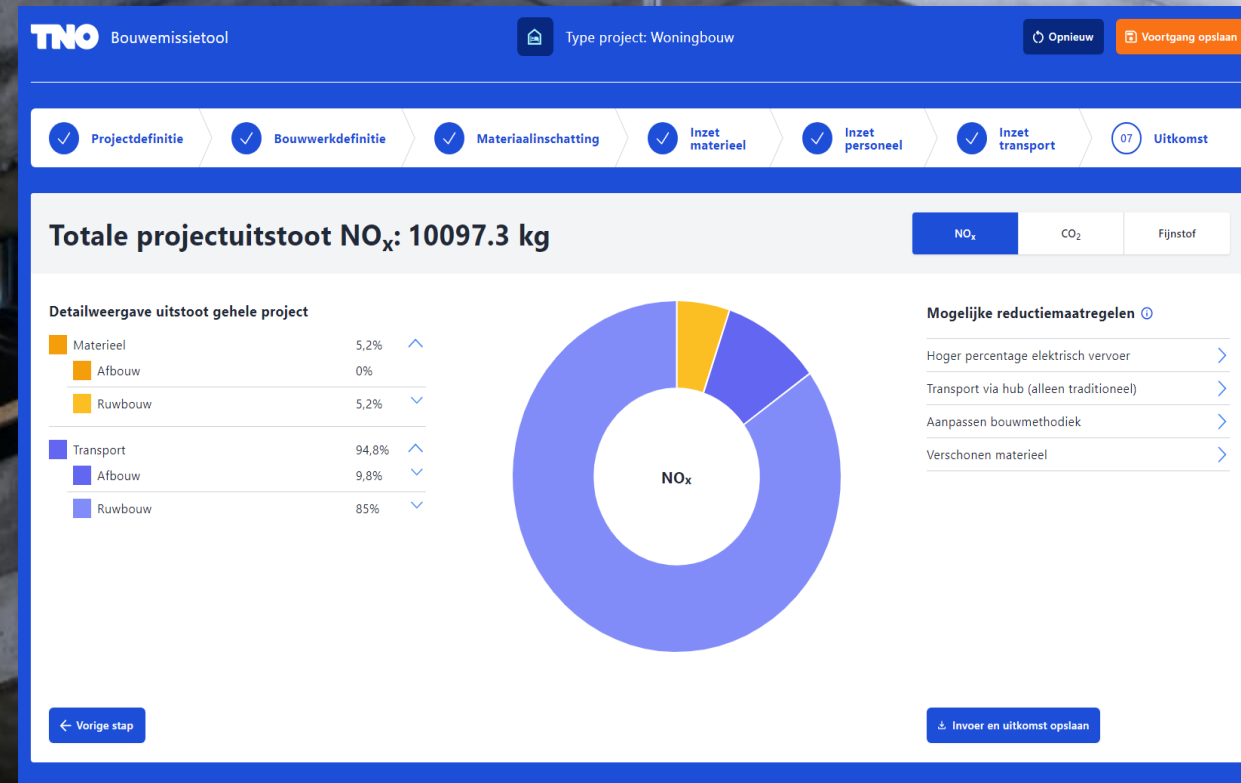
Zowel logistieke kennis als digitale kennis kunnen bijdragen

Bouwemissietool

Informatiesessie SEB Programmalijn Prefab

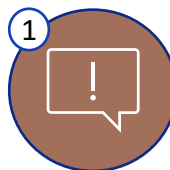
Misja Steinmetz en Sylvie Poels

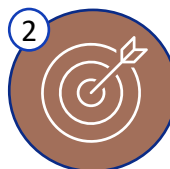
CONTEXT

Inzicht in de **achtergrond** van dit **project**!

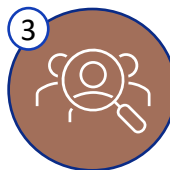
AANLEIDING

Toenemende **noodzaak** aan **emissiereductie** op de bouwplaats, maar **onvoldoende inzicht**.

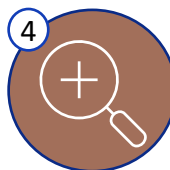
DOEL

Inzicht creëren in **uitstoot** en **reductie** daarvan als **gevolg** van maatregelen.

DOELGROEP

Van traditionele tot industriële **bouwers** tot **opdrachtgevers** & **beleidsmakers**.

FOCUS

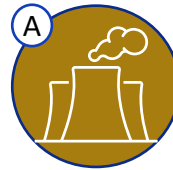
Initiële **focus** op de **ruwbouw**- & **afbouw**fases voor **grondgebonden woningbouwprojecten**.

HET RESULTAAT

Van inzicht tot maatregelen met een klik op de knop

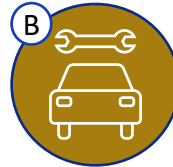
UITSTOOT PER TYPE

Inzicht in **NOx**, **Fijnstof** en **CO2**!

VAN CATEGORIE TOT EN MET FASERING

De mogelijkheid om uw **grootste emissieposten** direct te **identificeren**

SELECTIE VAN MAATREGELEN

Direct inzicht in verschillende **maatregelen** die u kunt treffen om te **reduceren**

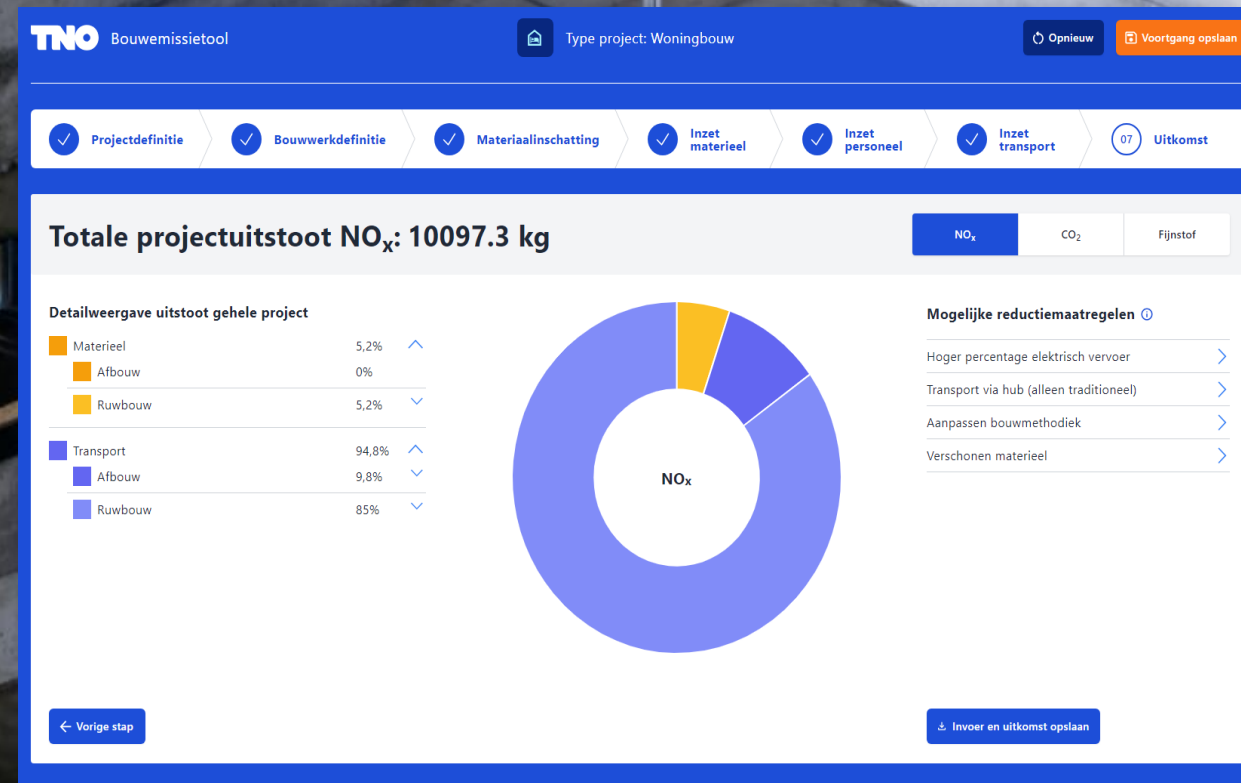
REDUCTIE

Direct **inzicht** in het **potentiële effect** van maatregelen om **beslissingen** te **ondersteunen**!

"De bouwemissietool helpt ons sneller inzicht te krijgen in de impact van maatregelen op verwachte emissies van projecten. Door een breed gebruik draagt het bij aan gelijke monniken, gelijke kappen." - Marcel Scheltinga - Manager logistiek bouwbedrijf M.J. de Nijs en Zonen BV

DEMO

www.bouwemissies.nl

Bouwemissietool in Programmalijn Prefab

- De Bouwemissietool wordt gebruikt voor het uitvoeren van een **nulmeting**, **voortgangsmetingen** en het opstellen van **eindrapportages** in de projecten van de Programmalijn Prefab
- De Bouwemissietool helpt om **inzicht** in CO₂-, NO_x- en fijnstofemissies van bouwtransport en bouwmaterieel te krijgen en het **potentiële effect** van verschillende maatregelen, waaronder industrieel bouwen, te evalueren.
- Bij het invullen zullen sommige gegeven niet precies bekend zijn of niet precies genoeg kunnen worden ingevuld. Het is voldoende zo dicht mogelijk bij de realistische situatie te blijven.
- Het gebruik van de Bouwemissietool helpt om behoeften aan **uitbreidingen** en **verbeteringen** beter te identificeren.
- Op tki-bouwentechniek.nl staat een handleiding van het gebruik van de tool aan de hand van een casus.
- Uitkomsten van de tool kunnen via de knop **‘Invoer en uitkomst opslaan’** worden gedownload. Dit is een zip-bestand met verschillende csv's. Deze kunnen worden gebruikt om **Bijlage 4: Datasheet emissiereductie Programmalijn Prefab** in te vullen.

Probeer het zelf uit via
www.bouwemissies.nl

TNO Bouwemissietool

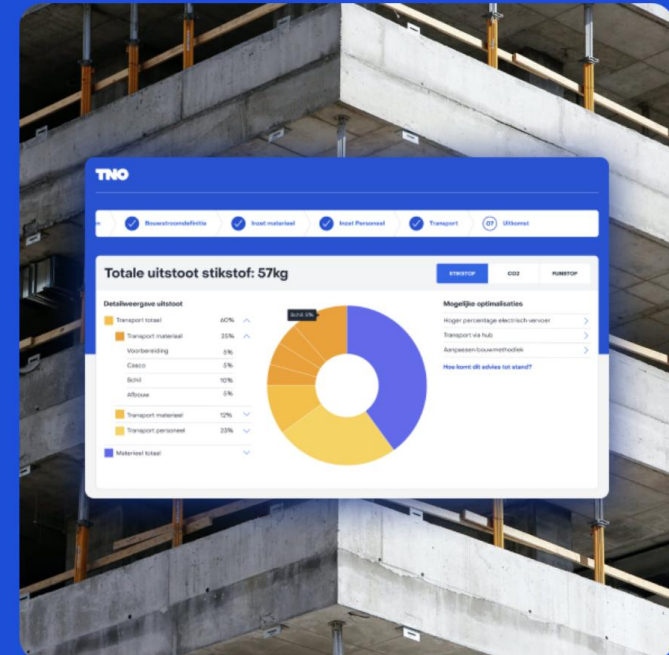
Welkom bij de bouwemissietool van TNO

- Snel inzicht in NO_x-, fijnstof- en CO₂-uitstoot
- Bereken emissies van bouwtransport en bouwmachines
- Inzicht in de mogelijkheden tot emissiereductie

Hierbij geef ik aan dat ik de [disclaimer](#) heb gelezen, deze begrijp en er mee akkoord ben.

Woningbouwproject
invoeren →

Utiliteitsbouw & GWW
project invoeren →

Programmavoorwaarden

Indiening – beoordeling – financiën – voorwaarden

Indiening en beoordeling

Twee categorieën: Met prefab bouwcomponenten + ketensamenwerking:

1. Woningen creëren/renoveren in/op bestaande gebouwen
2. Nieuwe woningen (inclusief fundering)

- Minder werk op de bouwplaats
- Minder transport van/naar de bouwplaats
- Productie- en bouwproces gaat sneller
- Inzicht opdoen in a) effect van breed toepasbare procesmaatregelen op emissiereductie en b) mogelijkheden voor toepassing van eerdere procesmaatregelen

Indiening en beoordeling

Bij indiening bevat een innovatievoorstel vier documenten:

1. Projectvoorstel (PDF)
2. Financiële onderbouwing (Excel)
3. Datasheet Bouwemissietool (Excel)
4. Uitdraai Bouwemissietool (meerdere CSV's)

Documentnamen dienen te beginnen met de naam van de hoofdindiener

Indienen via prefab@tkibt.nl, uiterlijk 9 mei 2025 om 12.00 uur

Voorstellen die later worden ingediend, worden niet in behandeling genomen

Indiening en beoordeling

Beoordeling van **max. 12 voorstellen** door Programma Adviesraad Prefab, 5 onafhankelijke leden met ervaring:

- Circulaire bouwprojecten
- Conceptueel denker en ervaring in ontwikkeling van geïndustrialiseerde woningbouw
- Financiële achtergrond en ervaring als investeerder
- Bouwkundige achtergrond en ervaring als woningbouwer
- Innovatieachtergrond en ervaring bij woningcorporaties

Indiening en beoordeling

Beoordeling door Programma Adviesraad Prefab:

40% Emissiereductie (kwalitatief)

Bouwemissietool toepassen en uitkomsten analyseren

40% Schaalbaarheidsambitie

Marktpotentie van de concepten/componenten en hoe procesmaatregelen voor andere partijen bruikbaar zijn

15% Innovatie: vernieuwing, kennisoverdracht, ook naar buiten het project

5% Projectkwaliteit:

Realistische aanpak, risico's, uitvoerbaarheid, deelnemende partijen, financiële draagkracht, effectieve/efficiënte inzet van middelen

Indiening en beoordeling

Planning 2025	
4 maart 2025	Publicatie uitvraag, start inschrijfperiode
19 maart 2025	Informatiesessie Programmalijn Prefab
14 April 2025	Uiterste datum voor het stellen van vragen aan het programma-management over voorstel
9 mei 2025, 12:00	Deadline indienen voorstel voor Programmalijn Prefab
Mei-juni 2025	Beoordeling en advisering door de Programma Adviesraad Prefab
Begin juni 2025	Indien relevant voor definitieve honorering: korte gesprekken met indieners voor toelichting op het innovatievoorstel
Eind juni 2025	Toe- en afwijzen voorstellen door het Ministerie van VRO
Juli 2025	Start uitvoering innovatieprojecten

Financiën

Deze uitvraag: € 2,5 miljoen

Subsidie nieuw project: k€ 150 – k€ 750

Subsidie uitbreiding k€ 50 – k€ 200, met projectomvang $\leq$ k€ 1000

Bedrijven: $\leq 50\%$ vergoed

Kennisinstellingen: $\leq 100\%$ vergoed

Project als geheel: $\leq 70\%$ vergoed

Financiën - Voorbeelden

A: Innovatieproject, k€ 600 subsidiabele projectkosten

k€ 300 bedrijven

k€ 300 kennisinstelling

k€ 150 vergoed

k€ 300 vergoed → Totaal **k€ 450 (>70%)**

→ k€ 150 in cash/in kind

B: Innovatieproject, k€ 600 subsidiabele projectkosten

k€ 400 bedrijf

k€ 200 kennisinstelling

k€ 200 vergoed

k€ 200 vergoed → Totaal **k€ 400 (<70%)**

→ k€ 200 in cash/in kind

Programmavoorwaarden – Subsidiebetalingen

Subsidiebetalingen, ieder kwartaal, per partij:

- Voor taken in overeenstemming met het goedgekeurde projectplan
- Na declaratie (formulier beschikbaar)
- Na goedkeuring declaraties + voortgangsrapportages door VRO
- Maximaal het goedgekeurde bedrag

Niet-vergoede kosten:

- In-kind – doorgaans doordat 50% niet wordt vergoed
- In-cash – wanneer in-kind-bijdrage onvoldoende is
- Reis- en verblijfkosten

Programmavoorwaarden – Verantwoording

- Werkzaamheden + kosten verantwoorden gedurende project
Dat loopt via declaraties + voortgangsrapportages
- Partners zelf verantwoordelijk voor hun verantwoordingen
- Kosten aantoonbaar via tijdregistratie + facturen (niet meesturen)
- Loonkosten: € 60/uur of integrale kosten (goedkeuring Min. VRO nodig)
- Accountantsverklaring indien subsidie $\geq$ k€ 125

Programmavoorwaarden – Toetreding deelnemers

Projecten worden onder de programmavoorwaarden uitgevoerd:

- Goedkeuring nodig van Afstemmingsoverleg Prefab (zie later)
- Teken en toetredingsdocument; beschrijf daarin in te brengen basiskennis
→ Deelnemer aan het programma
- 1e dag = datum van toetreding, vanaf dan kosten te declareren

Programmavoorwaarden – Adaptief consortium

A) Klassiek consortium:

- Kan pas starten als iedereen getekend heeft
→ langzaamste bepaalt
- Vaststaande einddatum
- Geen uitbreiding mogelijk

B) Ontwikkend netwerk, 'adaptief consortium':

- Kan starten zodra de eerste partner wil beginnen
- Continu in ontwikkeling
- Open voor nieuwe partners
- Uitstappen van partners, bijv. wanneer hun deel uitgevoerd is
- Wijziging budgetverdeling tussen partners
- Projectuitbreiding bij volgende uitvraag
→ Flexibel, adaptief

Elke partij *voert het werk uit zoals beschreven met professionele zorg en toewijding om het overeengekomene te produceren conform tijdschema*

Programmavoorwaarden – Besluitvorming, overlegorganen

Afstemmingsoverleg Prefab: Min. VRO, TNO, TKI

Strategisch richting geven, accorderen voortgang, besluit over wijzigingen, min. iedere 3 maanden

Algemene vergadering: alle deelnemers (1 persoon per deelnemer)

Adviseren van het Afstemmingsoverleg over voorstellen, wijzigingen, nieuwe partijen, etc., min. iedere 18 maanden

Programma Adviesraad Prefab: 5 experts

Adviseren: koers, beoordelingscriteria, evaluatie programma, honorering projectvoorstellen, min. iedere 6 maanden

Programmavoorwaarden – Geheimhouding

Vertrouwelijk verstrekte informatie alleen binnen dit programma, behalve na toestemming

- ... Tenzij de informatie vooraf al bekend of in bezit is, of zelf ontwikkeld
- ... En tenzij de informatie aan de subsidiegever moet worden verstrekt

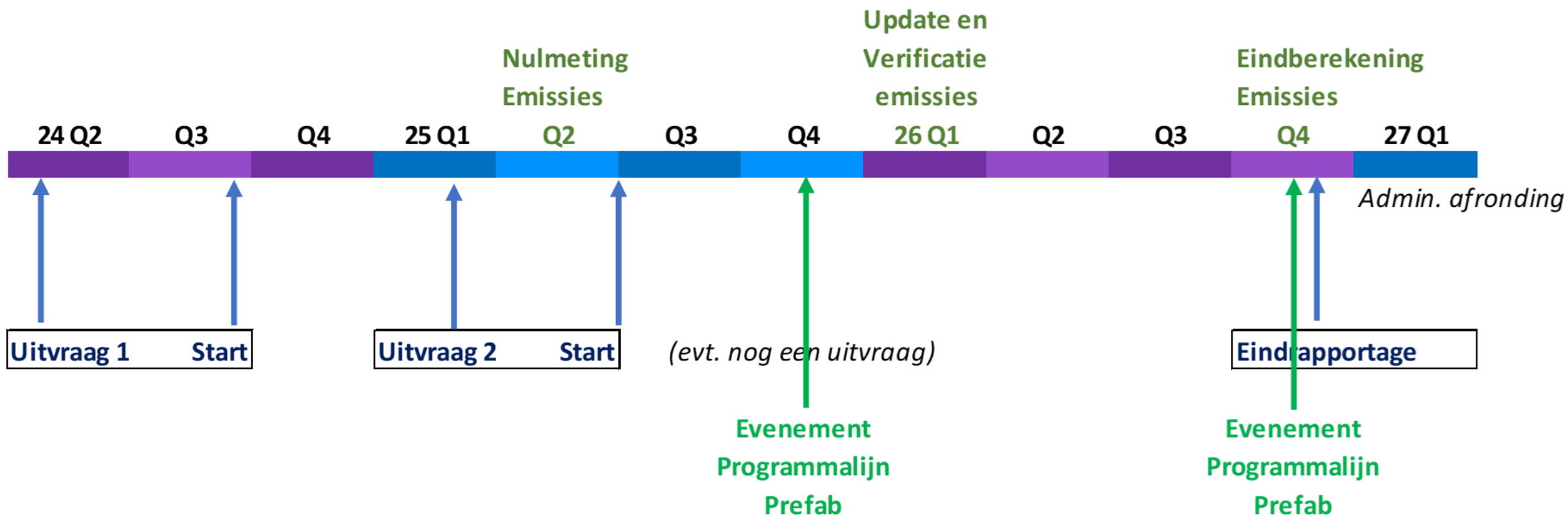
Eigen resultaten publiceren: na toestemming programmamanager TNO (<1 jaar)

- Voorwaarde: geen bezwaar andere partijen (<30 dagen)

Publiek belang: eind- en evt. tussenrapporten publiceren

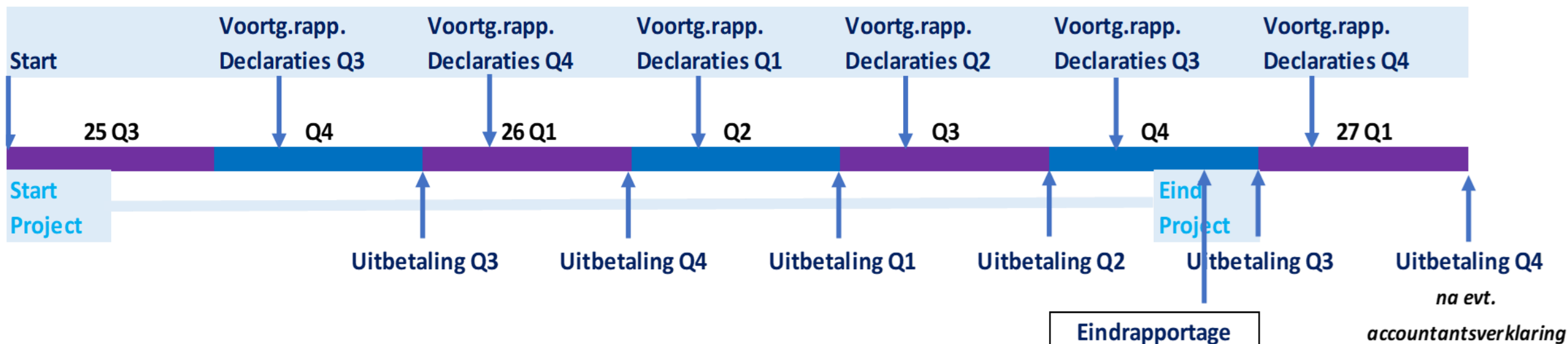
Planning programma

Planning project

Voor een project van juli 2025 t/m dec 2026:

Vragen vooraf

Vooraf gedeelde gevraagde inzichten:

- Wat zijn doelen van de Programmalijn Prefab?
  - Wat voor projecten worden gezocht?
  - In hoeverre moet de keten vertegenwoordigd zijn?
  - Combinatie van subsidieregelingen mogelijk?
  - Is deelname van een kennisinstelling verplicht?
  - Hoe werkt de Bouwemissietool?
  - Wat zijn toelatingsvoorwaarden?
-
- Praktische informatie voor indiening
  - Tips en tricks voor de aanvraag

Vragen

prefab@tkibt.nl

Context programma Schoon en Emissieloos Bouwen

Meer informatie:

- www.opwegnaarseb.nl
- <https://topsectorlogistiek.nl/toepassingsgebieden/bouwlogistiek/>
- <https://www.digigo.nu/>
- <https://tki-bouwentechniek.nl/samenwerkingen/schoon-en-emissieloos-bouwen/>
- [Schoon en Emissieloos Bouwen \(SEB\) | TNO](#)

Afsluiting

Veel succes!

